TECHE
UDINE

MANOSCRITTI

FONDO PRINCIPALE

Manoscritto n. **P_MSS_4326**

Nel Fondo Principale sono confluiti la maggior parte dei lasciti manoscritti pervenuti alla Biblioteca Civica «Vincenzo Joppi» nel corso del tempo: si tratta perciò di un fondo composito nel quale è possibile trovare manoscritti di argomento liturgico, scientifico, giuridico, botanico e altro.

Collocazione:

Biblioteca Civica "Vincenzo Joppi", Udine
https://www.techeudine.it/fondo-principale
https://www.sbhu.it/

॥श्रीगणेशाय नमः॥ प्रणम्य शिरसा विष्णुं देवदेवं सुरार्चितं लोकानां बुद्धिबोधाय क
रिष्येहं कथामिमां ॥१॥ प्रणम्य परया भक्त्या हंसयानां सरस्वतीं तस्याः प्रसादमासाद्य क
रिष्यामि कथामिमां ॥२॥ अस्ति पद्मावती नाम नगरी तत्र राजा गोविंदचंद्र नाम तस्य।
राज्ञीनां सप्तशतानि तासां मध्ये चंद्र महादेवी पट्टराज्ञी वर्त्तते यतः रूपमायौवन
मालिनी मधुरवाक् सौभाग्यभाग्योदयाकर्णितायतलोचना निबतुरा शागत्स्यगर्वा
न्विता रम्या बालमरालमंथरगतिर्मत्तेभकुंभस्तनी बिंबोष्ठी परिपूर्णचंद्रवदना चं।
गालिनी लालका ॥ पद्मिनी चित्रिणी वाथ शंखिनी हस्तिनी तथा क्रमाच्चतुर्धा नारीप्र
णं लक्षणानि बुधा जगुः ॥ शांतारक्तकुरंगशावनयना पूर्णेंदुतुल्यानना पीनोत्तुंगकु।
चाद्विरीपमृदुलास्वल्पाशया दक्षिणा कल्लोलोजसुगंधिकामसलिला लज्जावती मा 1
निनी श्यामा चापि सुवर्णचंपकनिभा देवादिपूजारता लोकस्तानदृढस्वरा च पलद क

क्षामोदरीवल्लसासंगीतागमावेदिनीवरतनुस्तुंगस्तनीशिल्पिनीवाह्यालापरतामतंग
जगतिमध्यन्मयूरस्वराविज्ञेयाकविशेखरैः अथचित्रिणीविशेषमाचित्रिणीयतन्वंगीकु
लटेक्षणालघुकुचानोगोन्मदावृद्धिलीलायोदीर्घकुचास्वनावपिशुनाकष्टेकनोगणास्तो
न्नंगीजोजगतिश्रुघर्घरस्वरार्क्षावराक्षादिनीनानास्थाननखप्रदानरसिकासेयमता।
शंखिनीपद्मीनस्वल्पतनुर्नृशंमृदुगतिः क्रूराननमत्कंधरास्तोकापिंगलकुंतलाद्दष्टुकुत्वा
लज्जाविहीनाननाविंवोष्ठीवक्रनोगप्नोजनरुचिः कष्टेकसाध्यारतेगौरांगीकरिटानगं
धिवहाभास्याल्लामताहस्तिनीद्दतासांमध्येवालातरुणीप्रौढावृद्धालासांलक्षणम्॥वाला
षोडशाद्दाषिनीचतरुणीसंकीर्तितविंशतिः पंचाशद्वर्षाधिकक्रमवयाः प्रौढेतियावत्पुनः।
वृद्धास्याड्पजातिसैवसकलांपष्टीविवर्षततोनिंद्यासर्वकन्याविशेषरहितावाह्यान्नवेक्षहिता
७सराज्ञासर्वनायिकालक्षणक्षः तस्यराज्ञोमाधवानलोब्राह्मणः सर्वरूपेणमकरध्वजः।
वाद्यनृत्यकलाकाव्यशास्त्रेषुबृहस्पतिरिवतस्यरूपेणसर्वानागरिकास्त्रियोमोहिताःका 2
मार्त्ताजाताःयतःसुरूपंपुरुषंदृष्ट्वाभ्रातरंयदिवासुतंक्लिद्यतेयोनयःस्त्रीणामामपात्रमि

वांनसा॥ अन्यदावसरे लोकै राज्ञोग्रे कथितं नो नृपाल माधवानलस्वरूपेण सर्वा नाग
रिकाः स्त्रियो मोहिताः अतो वयं पुष्पावतीं परित्यज्यान्यत्र गच्छामः माधवो वान्यत्र गच्छतु
ततो राज्ञा चिंतितं बकालिर्नविरोद्धव्यं स्वजनेश्च परैरपि स्फुरंतमपि नागेंद्रं न स्पृशंति
पिपीलिकाः ९ इति राज्ञा माधवं समाहूय कथितं नो माधव त्वमात्मगुणान्ममाग्रे दर्श
य माधवेन चिंतितं अयं राजा वितर्क्य वाक्यं वदति ममाग्रे केन कारणेन परं कस्यापि पिशु
नस्य प्रवेशो जातः॥ परवादे दशवदनः परस्त्री विलोकने सहस्राक्षः परवित्तहरणे चोरः प
रप्राणहरणे सहस्रार्जुनः पिशुनः १० अन्यच्च तं न त्थि घरं तं न त्थि राउलं देउलं पि तं नत्थि।
जत्थ विकरणकुविया दो इति निखला नदी संति ११ उक्तं च नीचो जनो गुणशतैरपि सेव्य
मानो हास्येन यद्हरति तत्कलहेन वाच्यं आक्रोशितोपि सुजनो न वदत्यवाच्यं निष्पीडितो
पि रसमुद्वमतीक्षुदंडः १२ ततो माधवेन चिंतितं राज्ञो वचनं श्रुत्वा मया नं कर्त्तव्यं उक्तं च अ
ज्ञाभंगो नरेन्द्राणां गुरूणां मानमर्दनं पृथक्शय्या च नारीणामशस्त्रवध उच्यते १३ इति विमृ
श्य सराज्ञोग्रे वीणां गृहीत्वा मंद्रमध्यतारस्वरेण रागो कारितः तेन रागेण सभा मोहिता उक्तं २

च सुखिनि सुखनिधानं दुःखितानां विनोदः श्रवणहृदयहारी मन्मथस्याग्रदूतः अतिचतुरसु
गम्यो वल्लभः कामिनीनां जयति जगति नादः पंचमश्चोपवेदः १४ राजा च मन्त्रमुग्धमनसि चिंति
तं अति रूपेण हृता सीता अति गर्वेण रावणः अति दानाद्बलिर्बद्धः अति सर्वत्र वर्जयेत् १५ इति
विमृश्य माधवाय त्रिपर्णवीटकं दत्वा इत्युक्तं ममाज्ञामध्ये न स्थातव्यं माधवेनोक्तं देव देवप्रमाणं
उक्तं च माता यदि विषं दद्यात् पिता विक्रियते सुतं राजा हरति सर्वस्वं कस्तत्र परिवर्जयेत् १६।
उक्तं च दीसइ विविहचरियं जाणिज्जइ सयणदुज्जणविसेसो अप्पाणं च कलिज्जइ हिंडिज्जइ
तेण पुहवीये १७ ततो वनाद्वनं देशाद्देशं ग्रामाद्ग्रामं मुल्ताक्रमेण कामावतीं नगरीं प्राप्तः सर्वसस्य
फलाढ्योर्वी काले वर्षति वारिदः धर्मकर्मरतो लोकस्तत्र धर्मैकसद्मनि १८ तस्यां कामसेनो नाम
राजा तत्र कामकंदला नाम वेश्या रूपेण रतिसमाना दृष्टं नेत्रद्वयं तस्या वक्त्रं चंद्रोपमं वरं स्मरपाश
योपमौ कर्णौ किंपोलो चन्द्रको ज्वलो १९ नासिका तिलपुष्पाभा कामचापोपमौ भ्रुवौ दशना हीरके
तुल्या ह्यधरो विद्रुमोपमो २० मयूरस्य कलापेन तुल्यं कचनिबंधनं शंखरेखात्रयेणैव कंठदेशो
विराजते २१ स्तनद्वयं कं मध्यदेशं च मुष्टिग्राह्यमनुत्तमं नाभिमंडलगंभीरं जावण्यं केन वर्ण्यते २२ 3

रंभोपमेऊरुजंघे भुजे कमलदंडके नखांशुमिश्रितं रम्यं नूपुरं पादयोः शुभम् २१ इत्यादिकाम
कंदलावर्णनं॥ अथैकदा कामकंदला शरीरे चंदनमयीं कंचुकीं कृत्वा राज्ञोग्रे नृत्यं करोति तत्समये
माधवानलो द्वारंगतः मृदंगध्वनिमाकर्ण्य प्रतीहाराय कथितं किमत्र सभायां सर्वे मूर्खाः संति २
प्रतीहारेणागत्य राज्ञोग्रे कथितं राजन् कोपि ब्राह्मणः कुतोप्यागत्य एवं वदति यदत्र सभास्थाः
मूर्खाः संति राजाज्ञाह शीघ्रं गत्वा पृच्छ केन कारणेन सभा मूर्खाः प्रतीहारेणागत्य माधवः पृष्टः
माधवेनोक्तं अत्र द्वादश तूर्याणां मध्ये पूर्वाभिमुखः एकं वादयति तस्यांगुष्ठो नास्तीति
तेन कारणेन तालस्फुटति अतः सभा मूर्खाः प्रतीहारेणागत्य राज्ञोग्रे कथितं राज्ञा च तत्सर्वं स
त्यं ज्ञात्वा प्रतीहाराय कथितं शीघ्रमानय प्रतीहारे कथिते माधवानल आगतः राज्ञे आशि
षं ददाति येनाक्रांतं त्रिभुवनमिदं वामनेनापि भूत्वा बद्धः सेतुः शिखरिभिरहो वारिधौ वानरौघैः
येनास्फुंडैः करतलधृतः पर्वतो गोहितार्थं स स्वस्य स्वविषमचरितः पातु वो वासुदेवः २२ राज्ञा तुष्टेन
तस्मै पंचांगालंकारं दत्तं आसनं च माधवानल उपविष्टः तद्यथा गुणाः सर्वत्र पूज्यंते पित्र्यं वंशो २
निरर्थकः वासुदेवं नमस्यंति वसुदेवं न ते जनाः २३ यतः गुणिनि गुणज्ञो रमते नागुणशीलस्य २

गुणिनि परितोषः अलिरेति वनात्पद्मं न दर्दुरस्त्वेकवासोपि २४ गुणैरुत्तुंगतां याति नोच्चैरासनसं
स्थितः प्रासादशिखरस्थोपि काकः किं गरुडायते २५ ततः कामकंदलया चिंतितं गुणज्ञोर
समायाति न सहायैर्न संपदा पूर्णेंदुः किं तथा वंद्यो निःकलंको यथा कृशः २६ अयं कोपि महा
शयः पुरुषः सर्वकलाकुशलो भरतादिशास्त्रपारगामी आगतः अतो ममापि कलाः सफला भ
विष्यंति यतः भमरा जाणइ रसविरसं जो भुंजइ वकुलजाइ घुणं किं जाणइ वपुरा सूरवीला
करीखाइ २७ यन्मया राज्ञोग्रे नृत्यं कृतं तत्सर्वं वृथा यातं अद्य च अप्यस्यावेन लियं अससमये
सुंगाइयं गीयं मामाजाणियं सुरए ति सिंविजोएणं अग्घंति ध मुना षितेन गीतेन नृत्येन च विज्ञो
षतः यस्य नो द्रियते चित्तं स वै मुक्तोथवा पशुः २७ ततो नंतरं राज्ञः पार्श्वे माधवे उपविष्टे सति का
मकंदला स्वविशेषमारेभे सर्वाः कलाः प्रकटिताः मस्तके नीरपूर्णं कलशं स्थाप्य आनंदं नृत्यं करोति
हस्तयोर्गुटिकां चालयति तत्समये चंदनमयीं कंचुकीं भित्वा स्तने भ्रमरेणागत्य वेदना कृता तया
चलपवनमाकृष्य स्तनरंध्रजातेन पवनेन भ्रमर उड्डापितः अपसर मधुकर दूरं परिमलबहुले
पिकेतकीकुसुमे इह न हि मधुकनवलेशो नवतिमपरं धूलिधूसरं वदनं २८ एतन्महत्कर्म मा॥

अपस्त्यावेन
लितं असदता
मार्गेपुगाइति गी
तेमामाइतिनिषेधु
वचनैसुरतेजलिते
त्रीएणपिजोकेन
अर्घतिनइसुज्यते
इत्यर्थः २६ =

4

धवानलेन दृष्टं नृपाद्या: कोपि न जानंति ततो माधवानलो राजादीनां मुखमालोक्य नृपदत्तं पंचां
गालंकारं तस्मै ब्राह्मणाय दानं कृतवान् ततः कामकंदलया हि करेण नीत्वा कथितं भो ब्राह्मण विद्या २
निधाने कसर्वरू नरत्नासमः कोपि न कलाज्ञोस्तु विचक्षण: दानेन पाणिर्न तु कंकणेन श्रोत्रं श्रुतेने
न तु कुंडलेन न्याभाति कायः करुणापराणां परोपकारेण न तु चंदनेन २९ मे हंससंजीवं दंससी
आलंदिनेच्छामि रसस्करस्य ससपुरिसाणं विज्ञं जीवणं सुचाम जो च्छसस परत्ताकर: किं कुरुते प
दार्थै: किं वापि विधिः करिष्यति: करोति श्री खंरु खंभेर्मजयाभ्वलोवा परोपकाराय सतां विभूति:
३० ततो राजा तस्य दानं दृष्ट्वा ईर्ष्यावानभूत् माधवानलाय कथितं भो ब्राह्मण मम रत्नं पंचांगा।
लंकारं कथं त्वया दत्तं माधवेनोक्तं हरिणा जाणंति गुणा न वणे वसिकुणगी अमाहप्पं नाणंति
अणच्छिधणं जीवं वा हस्सं अप्पेइ २ वाहस्संगी अमाणे हरिणे अंगं व जीविअं दत्तं धणे कुरंग
णा हो बलिक णो निज्जिओ येणं ३१ ततो राज्ञा क्रोधाविष्टेन कथितं भो ब्राह्मण निष्कृक शिरस्त्व
विदारयामि परं ब्राह्मणोऽवध्यः यतः भूतिये वेन रा विज्ञान गाः स्त्रियश्च विशेषतः तेयां तिन
रके घोरे कल्पकोटिशतैर्ध्रुवं ३२ इति विमृश्य नृपेन कथितं त्वया मम मध्ये मम मध्ये न स्थातव्यं

सत्पुरुषाणां विज्ञं जीवनं सकल... कस्य एतानि परोप कारार्थमेव न च धी निशेषः ॥१॥

= गांनं कुर्वत: वा धस्य हरिणे: मम जीवितं च दत्तं कु रंग नाथो हरिणे धन्य: बलिकर्णौ येन निर्जितो बलिक र्णाभ्यां मया जीवितं च न दत्तं केवलं धन मेव दत्तं तेन न तदृपि दृष्टस्मार्थ: ॥४

चंदनस्य शीतल त्वं =

हरिणा जानंति गुणान् वने वसि त्वा गीतमाहा त्म्यं न जानंति इति न किंतु जानंत्येव तेषां मध्ये धनं ना स्ति तथापि व्याध स्य ... जीवमर्प यंति ॥१॥

माधवेन चिंतितं उक्तं च काके शौचं द्यूतकारेषु सत्यं सर्पे क्षांति: स्त्रीषु कामोपशांति: क्लीबे धैर्यं मद्य
पे तत्त्वचिंता राजा मित्रं केन दृष्टं श्रुतं वा ३२ मंदभाग्यो हं यदि दशा त्वया नास्ति सा रति: परं मम मंद
भाग्यमस्ति यतः उदयति यदि भानु: पश्चिमे दिग्विभागे विकसति यदि पद्मं पर्वताग्रे शिलायां स्खि
लति यदि मेरु: शीततां याति वह्निर्न हि चलति नराणां भाविनी कर्मरेखा ३३ पत्रं नैव यदा करीरविट
पे दोषो वसंतस्य किं नोलूकोप्यवलोकते यदि दिवा सूर्यस्य किं दूषणं वर्षा नैव पतंति चातकमुखे
मेघस्य किं दूषणं यत्पूर्वं विधिना ललाटलिखितं तन्मार्जितुं क: क्षम: ३४ न स प्रकार: कोप्यस्ति येन।
सा न वितव्यता ह्यायेव निजदेहस्य शाकराते कर्तुं मन्यथा ३५ तदनंतरं माधवो विदुः खेन नृपेनापमा
नितस्ततस्थानात् चलित: उक्तं च जननी जनकं चक्रं स्वकं बंधुगेहं च धनं धान्यं च अपमानहतया पुरि
सा विज्ञदूरेण त्यजंति ३६ उक्तं च अविवेकिनि भूपाले नश्यंति गुणिनो गुणा: विज्ञो नसाहा: पुरंध्रीणा न
रीव नपुंसके ३७ अपि च अविवेकिनि भूपाले करोत्याशंगसमृद्धये योजनानां शतं गंतुं करोस २
त्यंा उदूषये ३८ ततो राजगृहान्निर्गत्य कामकंदलया माधवो दृष्टः प्रेमपूर्वकं कामकंदलया वाक्य
मुक्तं हे कांत हे कमलपत्राक्ष हे मकरध्वजसमरूप ममोपरि प्रसादं कुरु मदीयं गृहमागच्छेत्युक्त्वा 5

= जननी जनकं च स्वकं बंधु गृहं धनं धान्यं अपमानहता: पुरुषा विज्ञे दूरेण त्यजंति स्वजंति
त्यजंति त्यागे दोषाभावस्य धातु: ॥१॥

करेण गृहीत्वा गृहं नीतः शय्यायामुपविष्टः परस्परं स्नेहो जातः ए हो कुहविन किज्जइ अह किज्ज
इ रत्तकंवलसरिच्छं अणवरधोमाणं वि सरागं न हुट्टइ एवमंतरेण विरहे उत्तमपुरिसाण किं
पेम्मं कालिंदीक कविरहे अज्ज विकालं जलं वहइ ॥२०॥ ततः कामकंदलामाधवप्रत्याह उत्तरार
सीणि अवधेहि निज्जिय उत्तरासीसिरु पुरिसाए अहिनवसुरञ्जारंभे मा देसो अडुत्त हो होइ ॥२१॥ मा
धवः यन्न गीतरसे चिन्नं यन्न संस्कृतवाक्पटु यन्न कामामुखोच्छिष्टं तन्मुखं विविरं विदुः ॥२२॥
इत्यादिपरस्परवदतः कामयोर्हितो जातो नतो दिव्यं सुरतं प्रारंभे अभिनवसुरआरंभे थेरइक
म्मणि होइ अइदत्ता तेणारीण हि अज्जजी[illegible] एसमं ण अंति विस्सरणम् ॥२३॥ मत्तेन कुन्दकलनेवु
विसं सितसूराः केचित्स्वकमृगराजवधे पिदृशाः किं तु ववीमि व लिनापुरतः प्रसह्य कंदर्पदर्पदल
ने विरला मनुष्याः ॥ दीपाः पांडुरतां शशी मलिनतां कामादृयोस्तंगताः खेतारा विरलाः पुनः पु
नरियं शम्बी समारक्त सा दृष्ट्वा मां कुसुमेषुभिन्नहृदयं कोपः परित्यज्यतां देह्यालिंगनचुंवनेम
म प्रियेशे गता यामिनी ॥ ततः कामकंदलासखी कामकंदलां प्रत्याह नोलुत्तसखिवंदनं स्तन
तटे धौतं नने त्रांजनं रागो न स्खलितस्तवाधरपुटे नातूलसंवर्द्धितः कस्तूरीवरपत्रभंगनिकरो ॥

च्च ष्टो न गंभस्थले किं रुष्टासि गजेंद्रमत्तगमने किं वा शिशुस्ते पतिः [illegible] नो रुष्ट
ष्टो मम वल्लभः प्रियसखः सुप्तो न वा सुंदरो व्याधीनेव शिशुर्न चापि विकलः शांतो न मूर्खः श्वावः म
दृष्टा न वयो वनान्तशशिमुखी कंदर्पबाणाहतो मुक्तो देशगुरुः प्रियेण पुरतः पश्चान्नतो विस्वल ॥
श्री[illegible] विनोदेन कालो गच्छति धीमतां व्यसनेन तु मूर्खाणां निद्रया कलहेन वा ॥ ततो मा
धवः चतुरा गाथां कामकंदलायाः ज्ञात्वा प्रगल्भगाथामाह घरमज्झे पिणपस्सदि रअणीम
ज्ज विचउरणारीआ दीहो सप्पोलिहिओ हे सुंदरि केण अत्थेण ॥ घरनाहे गए सइ रअणी
मज्जे विचउरणारी आइ[illegible] विस्समइ विरहविहत्था दिट्ठी[illegible] सप्पदिट्ठीए अ
धआरे घरसोरके सप्पोलिहिओ तदत्थेन ॥२४॥ माधवः किंजीविअसचिज्जं कानज्जा कामराय
स्स कापुहगहली आ किं कुण इवाला ॥ कं विस्सरइ एसअज्जं का डज्झइ हातिणि[illegible] जो हस्स
[illegible] ॥२६॥ कामकंदला रतिः ॥ माधवः कटिति प्रविश्य गेहे
मा वहिः स्थितः कां तेयु हए समय वेला वर्तते शीतरश्मेः तवमुखमकलंकं वीक्ष्य राज्ञः सलज्ज
उपमति तव मुखेङ्कं चंद्रविंबं विहाय ॥ अनेन कथालापेन तयोः रात्रिर्गता माधवः क्षिक्तस्य

मरमनसः कुकवेः कवित्वं यः स्त्रीमुखं च द्विजराजसमं करोति न्यूनं गविच्चमकथाकृवि जोकिता
निकोपपसाद्दहसितानि कुतः शशांके ४७ भ्रूमादिंदोः सरोजाक्ष्विराहो दृंतब्रुणं चवेत् कस्तूरीति
लकं चालेवाले माकुरु माकुरु ४७ पुनरपि माधवो नृपभयादन्यत्र गमनायोपक्रमे यतः त्यजेदे
कं कुजस्यार्थे ग्रामस्यार्थे कुलं त्यजेत् ग्रामं जनपदस्यार्थे आत्मार्थे पृथिवीं त्यजेत् ४६ ततो माधव
स्तस्यानास्त्रवजितः ततः कामकंदला विरहपीडिता भूमौ पपात यतः विरहो वसंतमासो पव
णो होपढमयोव्वणारंभः पंचमराय संकुली पंचगिं कोजनोसहई ४७ कामकंदला याहियाहिओ
विदेशं पणहं विरहेण सामजोगाए मुहं मुत्तमिअ कहिओ गआगओ तुनं कुराजमस्थीति १७४८
नः कामकंदला वसिकपणमच्चा हियअ जीवं गहिऊण कत्थं चलिओसि पहियपरघरंम कनगम
णं दे कहहोइ निवईए ४७ माधवः रसरंत्रासमसिवयणी हरहार आहारवाहणणअणी जलचरअ
स्थिरगमणी हंमुद्द कत्थ दीसेसि १९ कामकंदला होउ तुह सह्यसिद्धी सुदरसचलिओसि जत्थकज्जे
ण अम्प अवासणिवासो तहिक्काइ अम्हण एणेण २० इत्यादि परस्परमुक्त्वंतो माधवानलः काम
कंदलाया विरहेण विकलगतिर्महता दुःखेन चलितः यतः जणणी जम्मोप्पत्ती पिअसंगं जीवि

=रसरकामनचरसमुखा ... हरहार आहारवाहननयनी हरः ... तस्य आहारो वायुः तस्य वाहनः हरिणः तस्य
नयने इव नयने यस्याः सा ... जलचर ... तस्य गमनं ... ॥

४५

अंधणं सांवसहिऊणं वहइ णरी लोअ दुःखेन मुंचंति २२ पावससमअ एवासो जो चूणसमए विहो
इं दारिद्दीं पढमसिणेहविच्छेओ तिन्निवि गुरुआइं दुःखाइं २३ ततो माधवे प्रचलिते कामकंदला प
भूमौ पपात कामेण पीडिता सती विलापं करोति हा हियअं मम विहिणा घडिअं वज्जेण वज्जसारेणं व
ढेन्नह विओअकाले ज्जलगआई खंडखंडाइं २४ रे संकर मा सिज्जसि अहं सिज्जसि माडेई माणवं
जम्मं अहं जम्मं मा पेमं अ=ह पेमं मा विओअ २५ हिअओ कुदकं परवासो सहसंतं जुजा अडु
रडुःखं पिअ मा एकसमासिद्धं सहाचमंतो नयाहिसि २६ किं दुष्टं कथितं मया प्रियतम ञाय स्त्वय
विंतितं त्वं देस्वममो गृहात् सहसा देशांतरं प्रस्थितः सा वात्या यदिदं ब्रवीमि वजनाः पृथ्वीधरश्च मेरु
मं यह्चनं वियोगविधुरां डर्क्कमया त्वां प्रति ४७ इति विलपंतीं तां वीक्ष्य आश्वास्यमाना सखी निर्गृह
नीता सा च तप्र एव कुर्वती सचंदना पारुःध्विनीदलव्यजने दिनानि नयति स्म उक्तं च शाखिनि रखलु क
लंकं कंटकं पद्मनाले जलधिजलमपेयं पंडिते निर्धनत्वं युवतीजनवियोगी दुर्जनत्वं स्वरूपे धनव र
ति कृपणत्वं निर्विवेकी विधाता ४८ ततो माधवः क्षुत्पिपासाकुलितो वनाद्वनं यन्वौ सरो जलेन पूर्ण
मपश्यत् तत्र स्वच्छं जलं पीत्वा आम्रतले उपविष्टः सन्भ्रमरहितो जातः कामकंदलामुखं स्मरति॥

ईषन्मीलितलोललोचनयुगं व्यावर्त्तितभ्रूलतं संदष्टाधरवेदनाश्वलपितं मामेति मंदाक्षरं तन्वंग्याः
सुरतावसानसमये दृष्टं मया यन्मुखं स्वेदार्द्रीकृतगंडयुग्ममयुगलं तत्केन विस्मार्यते ४९ इड मुरलीकु
मुदाक्षी रंभोरू चारुकमलचरणा अमृतद्रवलावण्या हृदयगतादेव किं हसिष ५० इति विलाप
कुर्वन् उपरो हंसयुग्मं ददर्श हंसं प्रत्याह हंस प्रपच्छामि कांतागतिस्तस्यास्त्वया हृता संज्ञा विलेकदेशेन
देयं यदि हि युज्यते ५१ किमिति सयाचितवान् यतः धूमज्योतिः सलिलमरुतां संनिपातः क्व मेघः
संदेसार्थकपटकरणैः प्राणिभिः प्रापणीयाः इत्यौत्सुक्यादपरिगणयन् गुह्यकस्तं ययाचे कामार्त्ता हि
प्रकृतिकृपणाश्चेतनाचेतनेषु ५२ ततो माधवस्तस्मिन् सरसि मुखं प्रक्षाल्य धैर्यमालंब्य ततः प्रचलि
तः यावन्मार्गे गच्छति कोपि पांथो दृष्टो विक्रमादित्येन राज्ञा अन्यराजानं प्रति समस्यां प्रापयित्वा प्रहि
तः माधवेनोक्तं भो पांथ पुनः पत्रकीदृशी समस्या ततस्तेन कथितं मया समुद्रो वेलाया मिति माधवः
अगस्तिहस्तचुलुकमितेभ्यो वाहनात् ततो मया समुद्रो वेलाया मिति देवास्तदा जगुः इति समस्यां प्र
रयित्वा क्रमेणोक्तयित्वा प्रापः ततो राजा विक्रमादित्यः अस समसाहसैकमल्लः पुरप्रवेशीयत्र द्विजा स
वेदान् रताः शूराः द्विजा यज्ञपरायणाः कालोपभोगिनः सर्वे नित्यं सानंदिता नराः ५३ नोपसर्गनियं ७

स्पचित्तेन हितस्पृह रे ६० इति कामकंदलालेखः माधवो भ्राम्यमानः स नगरमध्ये दीर्घं निश्वस्य तस्मि
न् शिखमन् तत्रैकं महाकालनाम शिवप्रासादं ददर्श प्रासादमध्यगतः स्तुतिं प्रारेभे नमो नवाय
रुद्राय नमस्करोमि एवं पठित्वा शिवं नमस्कृत्य तत्रैव रात्रौ प्रासादमध्ये स्थितः सुप्तापरं निद्रां न
लेभे ६१ कंदर्प विना वद्धि अहो इ सुहं जाव न कीरपि अजणो को इ पियसंगो जेणकउडरकाण ससपि
न॰ उआण्या २६ ततो माधवो रात्रौ गते स ति खटिकायां प्रासादमध्ये एका गाथा लिखिता सो को विनत्थि
सुयणो जस्स कहिज्जंति हियय दुःखाइं आवंति जंति कंठे पुणोविहियए विलज्जंति ६७ इति गा
थां लिखित्वान्यत्र गतः तृतः प्रभाते राजा शिवं नमस्कर्तुमागतः गाथां दृष्ट्वा राजा विस्मितः मनसि
चिंतितं अयं मम नगरमध्ये कोपि विरहाक्रांतोस्ति दुःखी वर्त्तते मम राज्ये मया पूर्वमयं पुरुषो ज्ञा
तव्यः पश्चात्तस्य दुःखं निग्रहामि इति चिंतयित्वा नृपो गतः अतः राजा रदिनवर्षति गर्जति वर्षति व
र्षसु निःस्तनो मेघः नीचो वदति न कुरुते न वदति साधुः करोत्येव ६९ ततो परनिशायां पुनरपि
विरहाक्रांतेन रजन्यां श्लोको लिखितः किं करोमि क्व गच्छामि रामो नास्ति महीतले कांताविरहजं
दुःखमेको जानाति राघवः ६९ ततो द्वितीयेपि दिवसे राजा तत्रागतः श्लोकं पठित्वा प्रभावमया ८

8

तत्र एरंडकनयं तथा वर्णनामयुतं द्रव्यं नास्ति मृत्युकृतं नयं ५४ कामवर्षी च पर्जन्यो नित्यं सस्यवती
मही गावश्च घटदोहिन्यः पादपाश्च सदा फलाः ५५ अस स्वर्गवरं वेदेश्वेतत्र लोका निवासिनः पतिधर्मरता
नार्यस्तस्मिन्धर्मे प्रशासति ५६ ततो उज्जयिन्यां माधवः प्रविष्टः कुट्टिनीगृहे भोजनं याचितवान्
[illegible] दोरूपविनाशिनी कृशाकरी कामस्य विध्वंसिनी ज्ञानध्वंसकरी तपःक्षयकरी धर्मस्य निर्मू
लिनी पुत्रभ्रातृकलत्रभेदनकरी लज्जाकुलच्छेदिनी सा मां पीडयति सर्वदोषजननी प्राणापहंत्री क्षुधा
५७ ततो ब्राह्मणेन भक्तिपूर्वकं भोजनं दत्तं [illegible] चौरो वा पथिको वा काले ज्ञातुर्वा पितृघातकः आगतो वै
श्वदेवांते सोऽतिथिः स्वर्गसंक्रमः ५८ ततो माधवेन भोजनं कृत्वा पश्चात् कामकंदलां प्रति लेखो मुक्तः अ
त्राहं उज्जयिनीं प्राप्तोस्मि त्वमात्मीयं स्वरूपं ममोपरि प्रसादं कृत्वा शीघ्रं प्रेषणीयं तदा तु मम चेतसि आ
तीव सो नागच्छति माजाण सि विसरिमं तुह मुहकमलं विदेशागमणंमि सुन्नं च मइ सरीरो जस्स तुमं
जीविअं तस्स ५९ निःसंशयं यथा स्मरंति मुनयो हंसा यथा मानसं सानंदाः स्फुटमत्र कीरनयुता ध्याय
ति रेवातटं युष्मद्दर्शनलालसाः प्रतिदिनं युष्मान्स्मरामो वयं धन्यः कोपि स वासरो हि भवतां यत्रावयोः
संगमः ६० गिरौ कलापी गगने च मेघाः लक्षांतरे भानुजले च पद्मं द्विलक्षसे नो कमलोत्पलानां यो यस्

विरहार्दितस्य पुरुषस्य विरहं निगृहीत्वा भोजनं कर्तव्यं यतः राज्यं यातु श्रियो यांतु शरीरं यातु निर्म
लं यन्मया स्वयमेकोऽकं च वो मे वास्तु तत्तथा [illegible] ततो राज्ञा पटहघोषः कारितः अयं पुरुषः विरहेण
दुःखीति यः कोपि जानाति तस्मै यदीप्सितं तद्ददामि इति पटहे वाद्यमाने सति भोगविलासिन्या आग
त्य कथितं देवाहं कथयिष्ये भोजनं कुरुष्व इत्युक्त्वा भोगविलासिनी प्रासादं गत्वा उच्छलन्ती नृत्यं स्थि
ता तत्र राजा अर्धांगं नेस ति माधवः सुप्तः सन् दीर्घनिःश्वासं मुमोच भोगविलासिनी शनैः शनैर्गत्वा त
स्याश्रेसु प्राप्तस्य तद्देहोपरि पादमेकं चकार ततो माधवानलेन निद्राघूर्णितेनोक्तं भो कामकंदले य
च्चरणं मम देहोपरि न्यस्तं तद्दूरीकुरु ततो भोगविलासिनी तद्वचनं श्रुत्वा तस्य सम्यक्स्वरूपं ज्ञात्वा रा
ज्ञोऽग्रे कथितं देव माधवानलो विप्रः कामकंदलाविरहेण स एष तत्र दुःखीति मया ज्ञातः यतः आक २
रैरिंगितैर्गत्या चेष्टया भाषितेन च नेत्रवक्त्रविकारैश्च ज्ञायतेऽन्तर्गतं मनः ६१ ततः प्रातः समये
तमाहूय पुरुषं राज्ञा कथितं सोपि राज्ञः आशिषं दत्वोपविष्टः राज्ञा कथितं भो मूढ वेश्यासंदेशा
चित्तस्वहमानत्वमसि वेश्याचरित्रं न जानासि यतः सुरा [illegible] करवीरकुसुमसमसरिच्छा गणा।
[illegible] जंगी वेसा हियअं तरुक्कोव ३० को उप्पलिह इ रवणं [illegible] ओ को हत्थिश्चं धरई अलंजह 9

= [illegible] करवीरकुसुमसदृशा [illegible] = गाथा ३० = [illegible]
[illegible] = गाथा ३१ =

=कुलसंरूयोनवतिअकीर्त्तिर्नवतिपुनःखलुजनसमशीलत्वंनवतीत्यन्वयः गमनंवेश्याग्रहेयुज्यतेधर्मशीलस्यगमनमपिसुकुलाचाराक्षि
लुसर्वनाशायेत्यर्थः तस्मात्तयासहपुनःसंयोगोनकार्यः= गाथा ६३=

ईमसिमेतेतेसिंसरिच्छेआवेसां २३ कुलंसंरवयं अकित्तिहोइउएणंखलुअएसमसीलत्तं गमणंवेसा।
णघरेणजुज्जइधम्मसीलस्संवर अन्नस्सन्नरूयेत्तिस्यसुतासोमघ्यगृहे कुष्टीनवतिविशेषाद्वे
श्यादोषाः स्वभावजाः ६५ हस्तंसप्पस्समुहेनिक्खिप्पइविसंकुणइअहारेंकरिणकुणइलीला
वेसाहितहासमसंगोत्ति इतिराजनुक्तेसतिमाधवःप्राह वाजिवारणलोहानांकाष्ठपाषाणवास
सांनारीपुरुषतोयानामंतरंमहदंतरं ६६ पुणलीरसेहिणअरोगअणेसरसोपितिछइरसिए।
नमराणपत्रविहिनेवासोसरोराअ हंसस्स ६७ राजाहपुनः पेमंधरिक्कएणजणंणअएरमअति
वारमहिलाइचोरोकोविजणोजोअत्तणोनेअंएअणंति ६८ अपरंच जल्पंतिसार्द्धमन्येनपश्यंत्य
न्यंसविभ्रमाः हृद्गतंचिंतयत्यन्यं स्त्रीणंदोषाः स्वभावजाः ६९ गंगायांवालुकासंख्याजलमानंम
होदधेः मतिमंतोनजानंतिचरित्रंखलुयोषितां ६९ अन्नंवेसाहसंमायामूर्खत्वमतिलोभता अशो
चंनिर्दयत्वंच वेश्यादोषाः स्वभावजाः ६९ अथमाधवःप्राह स्त्रीलोकात्परंलोकंनसौख्यंनरसार
यनंकारणायकृतार्थत्वंत्रिभुलोकेभविद्यते ६८ घृतंसारंरसानांहिघृतंसारंकृतस्यचकृतस्य
सारःस्वर्गोहिस्वर्गसाराहियोषितः ७० अमृतस्येवकुंभानि सुखानामिवाशयः रतेरिवनिधाना

=हस्तंसर्पस्यमुखे निक्षिपतिविषं करोत्याहारंक रिणःकरोतिली लावेश्याहितेषां समासंगोवेश्याप्र गस्तुअस्तंतेसाह संकर्मेतिभावः= गाथा६४=

=पुणःनीरसेहि नकरःगगनेहर सोपितिष्ठतिरसि केसर्वत्रतिष्ठती त्यन्वयःभ्रमरा णांपत्रविधिनेवा सःसरसिराज हंसस्यरसस्पर सिकेस्थितिरि तिविनाकारणे नापिरसिकेऽस्य प्रीतिर्भवति= गाथा६६=

=प्रेम्णाधृत्वाज नेनयनेनरमयं तिवारमहिलाः चोरःकोपिजनो यःआत्मनोनेदं नजानातिअन्य स्यहस्तेनगृह्णाति वारमहिलावेश्या प्रेम्णाधृत्वानेनगृ ह्णातिवित्तंतनो ऽहंनजानातिते चोराःसाहसिका अकस्मात्मारणं कुर्वंतीत्यर्थः= गाथा६७

नियोषितःकेननिर्मिताः ७१ सर्वेषामेवरत्नानां स्त्रीरत्नंमहदुत्तमं तदर्थंधनमिच्छंतितत्त्यागेनधने
नकिं ७२ फलंधर्मस्यविभवो विभवस्यफलंसुखं सुखमूलानिनार्यश्च कुतःसौख्यंस्त्रियंविना ७३
येस्तुनालिंगिताकांता मृगाक्षीकमलानना सुश्लिष्टमधुरालापापीनस्तनपयोधरा ७४ शिरीषपुष्पसं
स्पर्शामृदुबाहुलताञ्चिता जीवजन्मवृथातेषां तस्यसर्वंनिरर्थकं ७५ जघाधररसस्वादो नकृतोयेन
कामिना योषितामृतस्वादःसपशुःकथ्यतेबुधैः ७६ येनेंदीवरकांतिगर्भसदृशीनालिंगिताकाम
मिनीसंग्रामेरिपुखड्गधारनिहताः संतोषिताःस्वामिनः दारिद्र्यार्णवमध्यतोवकृकरेर्नोद्धारितावां
धवामातद्यौवनहारिणावदसरवेजातेननतेनात्रकिं ७७ इतिमाधवेनोक्तेसतिराजासविस्मयःप्रा
ह नोमाधवानकामकंदलयासहएवंविधास्नेहभूमिः ममनगरमध्येवाह्याः स्त्रियोवर्तंतेयान्तवरो
चंते तामंगीकुरु अन्यत्किमपिद्रव्यादिकंयत्प्रार्थयसितत्सर्वंददामि माधवेनोक्तंदेव येनामोद
दिनिकेतकीदलपुटेपीतंमधुस्वेच्छयानीतायेननिशाशशांकधवलापद्मोदरेसादरं भ्रांतंयेनमद
द्विपाहगलितंगंडस्थलंदंतिनां सोयंभृंगयुवाकरीलविटपेवध्नातिमैत्रीकृतः ७८ राजाविंति
मंअवस्थंमाधवानजायान्याः स्त्रियोनरोचंतेयतः जोजाणइजस्सगुणंसोतस्सआवरकरणंकुणइ 10

=योजानातियस्यस्नेहंसतस्यअपेक्षांकरोतिपयःरविकिरणान्सूर्ये तिस्वयोनिवंदस्यवेःसहचेष्टाप्रीतिःसतीकुतोपितस्यसुखायनवतिशीत लोपिस्नेहानावात्सुखदःवेश्याविप्रीतिवशात्सुखदाअन्याकुलजापि अप्रीतोअनाप्तेतिनावः= गाथा३९= ख

पर्यंरविक्रिरक्षाएं सुहृद्फंसो लंबदस्सं तदा राज्ञा चिंतितं येन केनाप्युपायेन माधवाय कामकंदला
घटते स उपायश्चिंतनीयः इति निश्चित्य राजा पुराद्बहिर्गतः सन् स्थानमपश्यत् ततो राजा विक्रमा
दित्यो माधवानलेन सह द्वितीयदिने चतुरंगसैन्येन सह माधवानलस्य स्नेहचिकित्सया कामवतीं प्र २
तः कामकंदलायाः गृहं गतः कामकंदलया राजा दृष्टः चिंतितं अयं कोपि महाशयः पुरुषः हृदये
माधवं निधाय विविधप्रकारेण राज्ञा सह विनोदान् कुर्वती स्थिता ततः कामकंदलाया हृदये प१
रि राज्ञा चरणमेकं दत्तं ततः कामकंदला कुपिता नो महाराज ब्राह्मणे पादघातो जातः राजा अयं के २
ब्राह्मणः कस्य पादघातो जातः अहं त्वमधमा जातिः कामकंदला आह मया ज्ञातो राजासि परं मम
हृदये माधवानलस्तिष्ठति तस्य घातस्तव चरणेन जातश्च गुरूणां च द्विजातीनां पादेनैव न स्पृशो
त् निस्वावकृतकृत्यस्य अशास्त्रवधअत्ते उत्तराज्ञोक्तं अथ कामकंदले माधवानलः कस्याश्चि
द्विरहेण प्रजापंचत्वामृतः ततः कामकंदला राज्ञो मुखान्माधवानलस्य मरणं श्रुत्वा क्षणेन विर
हार्दितांगी सहसा भूमौ पपात हा नाथेत्युक्त्वा पंचत्वं गता तत्कांत श्रीसा एदेइ मरणं मरणे एं विणा
एंतन्नि एंते में अवसरं एवं मरिज्जइ तेण लक्खिज्जइ सुंदरो णहो ॥७॥ स स्मरणं ज्ञात्वा राजापि १०
=आशानदराविमरणं दर्पणाइ विश्वामीत्याहा किम पश्चिमत्व मित्तिव मरणेन विना जे मन लग्गा ... मरणं च प्रियसमयं शाप्येव मरिष्यामि
तेन लक्षुयः सुंदरो नाथः अयं विय विरहः सपुत्सनः ... पुनः आसमपिति आशानकर्तव्या जीवितेन मम नाथो नश्य
सत्य इति भावः =गाथा ७=

विस्मितो माधवानलाय सर्वं वृत्तांतं कथयामास माधवानलोपि तस्याः मरणं सत्यं ज्ञात्वा क्षणेन विर
हार्दितांगः सन् भूमौ पपात हा प्रिये कामकंदले इत्युक्त्वा पंचत्वं गतः अथ राजा तस्य मरणं ज्ञात्वाऽतीव१
विस्मितो दुःखी जातः हा मंदमतिना मया किं कृतं स्त्रीहत्या ब्रह्महत्या च मयि लग्ना तत्कांत्व सहसा विर
धीत न क्रियमविवेकः परमापदां पदं वृणते हि विमृश्यकारिणं गुणलुब्धाः स्वयमेव संपदः ए०६
ति राजा स्वदेहेन शिरश्छेत्तुं प्रारेभे पश्चाद्वेतालेनागत्य राज्ञो हस्तो धृतः देव केन कारणेन शिरश्छेदः
प्रारब्धस्तेन त्वत्साहसेन तुष्टोहं वरं वृणु राजाह यदि तुष्टोसि तदा स्त्रीपुरुषौ जीवेतां ततः कामकंद
ला माधवानलौ एकस्थाने कृत्वा वेतालेन अमृतं तयोरुपरि सिक्तं क्षणेन जीवितौ राजा महर्षित २
तः तत्कांत्व विजेतव्या लंका चरणतरणीयो जलनिधिर्विपक्षः पौलस्त्यो रणभुवि सहायाश्च क
पयः तथाप्येको रामः सकलमवधीद्राक्षसकुलं क्रियासिद्धिः सत्त्वे वसति महतां नोपकरणे ततः
ततो राज्ञा तयोर्विवाहः कारितः तौ च सुखिनौ जातौ लोकाश्च हर्षिताः इति श्रीमाधवानलकाम
कंदलाकथा समाप्ता शुभमस्तु संवत् १८८ ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे गुरौ पन्नालालेन लिखितमि
दं पुस्तकं ॥ श्रीरस्तु ॥ छ ॥ कल्याणमस्तु शुभमस्तु समृद्धिरस्तु ॥ छ ॥ ॐ नमः सिद्धं ॥ 11